

Voor Sanne Jellema

Van Luc Koning

Pravoo Daarle

In het kader van het project waar ik nu aan meedoen ben ik al die literatuur ook weer aan het lezen en wetenschappelijk is daar wel wat tegenin te brengen. Laat ik eens beginnen:

- Als kinderen met minder vaardigheden op het gebied van letterkennis en auditieve vaardigheden binnenkomen in groep 3 en aan het eind van groep 8 zwak lezen dan is het de vraag of het door die start komt of door algemene beperkingen bij die kinderen. Die kinderen zouden waarschijnlijk ook zwak scoren als ze wel getraind hadden in groep 1/2. Nu verklaart men het effect of het ontbreken van effect vanuit een eenzijdig standpunt. (Ook inadequaat onderwijs zou een verklaring kunnen zijn)
- Stel je eens voor dat uit een onderzoek zou blijken dat trainen met kleuters aan het eind van groep 8 laat zien dat er dan minder kinderen met leesproblemen. Dan nog is het de vraag of je het moet doen, omdat de wetenschap niet volledig leidend is bij de bepaling van de inhoud van het kleuteronderwijs. Er zijn ook aanhangers van het idee, dat hoewel het kan, het niet bij kleuters past om deze trainingen uit te voeren als ze er niet aan toe zijn (tegenzin, aversie, schijnresultaten). Sommigen achten een goede spelkwaliteit van fundamentele belang. Men wil de activiteiten wel aanbieden, maar gaat niet oefenen en trainen als de prestaties van de kinderen tegenvallen. Ik ben een aanhanger van het uitgangspunt dat de visie leidend is.
- Ondanks de voor velen evidence-based practice is er vanuit een andere visie veel kritiek. Goorhuis-Brouwer is daar een voorbeeld van. Zij stelt: Als je in groep een of twee met letters bezig bent, dan wordt het gemiddeld 500 uur besteed aan het leren van die letters. Als je daar in groep 3 mee begint, dan ben je in 50 uur klaar. Dus die 450 uur had je ook aan spelen kunnen besteden. Haar visie is: Alles wat richting lezen, schrijven en rekenen gaat, hoort niet thuis in de kleuterklas.
- De aanhangers van het trainen van letterkennis en auditieve vaardigheden stellen dat dit belangrijk omdat kinderen dan met meer zelfvertrouwen met groep 3 beginnen. Ik heb de ervaring dat het tegenovergestelde ook voorkomt, nl. kleuters die faalangstig worden omdat het maar niet wil lukken met die letterkennis en de leidsters maar blijven oefenen.
- Het is de vraag of trainen wel bij jonge kinderen hoort. V/d Ley (2017) spreekt in termen van 15 weken trainen. Ik geloof zeker dat je met trainen in groep 2 wat zou kunnen bereiken, maar ik kan het niet. Ik zou men ongemakkelijk voelen om dat te moeten doen. Ik kijk anders naar de persoon van de kleuter. Het zijn kinderen die vooral vanuit de beleving en betrokkenheid zich ontwikkelen en daar hoort trainen (V/d Ley) en drillen niet bij. Torgesen heeft het zelfs over 80 uur trainen in groep 2.
- Toen ik begon in 1979 werd er met kleuters wel gerijmd en werden er auditieve activiteiten uitgevoerd, maar letterkennis werd niet systematisch geoefend. Toch was het leesniveau toen niet slechter dan nu, waarbij al die trainingen worden uitgevoerd.
- Zijlstra (blad Taal jrg. 7 nr. 10) is begonnen met het oefenen van kleuters en heeft een gunstig effect vastgesteld in groep 4. Wat zij eigenlijk hadden moeten

onderzoeken of dit de enige juiste weg is. Ze hadden ook een andere optie moeten onderzoeken, nl. signaleren van risicokinderen eind groep 2 en meteen na de vakantie een gerichte extra begeleiding in groep 3. Nu lijkt het alsof de begeleiding in groep 2 de enige benadering is. Volgens V/d Ley is dat wel gedaan (2017, blz. 113) maar het is maar de vraag of de interventie vanaf oktober groep 3 wel op de juiste manier is uitgevoerd. Nu onderzoekt men vooral het effect van het trainen in groep 2, maar zijn lang niet alle vormen van interventie in groep 3 onderzocht. Nu stelt men: Er bestaat overtuigend bewijs, dat kinderen die slecht starten met lezen zelden goede lezers worden. Het antwoord is dan dat men met kleuters gaat oefenen. Je zou ook kunnen kijken wat je zou kunnen doen om dat eerste leren lezen in groep 3 te intensiveren/optimaliseren bij risicokinderen.

- De onderzoekers gebruiken de DMT als evaluatiemiddel. Daarbij speelt de snelheid een grote rol. Het is de vraag hoe de onderzoeksresultaten zouden zijn als de redzaamheidsnormen worden gehanteerd. Nu zijn er kinderen die slecht scoren om een DMT waarbij de meetlat het snelle lezen is. Het is mogelijk dat er zwakke kinderen groeps 3 binnenkomen die eigenlijk is de loop van groep 3 niet snel kunnen lezen, maar wel gewoon kunnen lezen.
- Als je kijkt naar wat onderzocht is t.a.v. letterkennis en auditieve vaardigheden en het effect op het leren lezen (zie ook Braams en Bosman (2000) dan is de predictieve validiteit niet eenduidig. Bovendien vind ik de proefgroepen erg klein. 102 of 135 kinderen. Dat is heel wat minder dan de 3500 die aan ons onderzoek meedoen.
- Vanuit de begeleiding van kinderen met leesproblemen is bekend (McGuinness) dat het louter oefenen van auditieve vaardigheden geen effect heeft op het verbeteren van de leesprestaties. De verklaring is dat het nodig is dat ook het decoderen geoefend had moeten worden. Wat we vaak bij kleuters zien is dat men het sturen, schakelen, gas geven als losstaande deelvaardigheden oefent, terwijl je bij het autorijden al die dingen samen moet doen.
- Mijn visie is om in groep ½ veel aandacht te besteden aan:
  - Mondeling taalgebruik en woordenschat
  - Hanteren van taal in taalgebruikssituaties
  - Begrijpend luisteren
  - Taaldenk-gesprekjes
  - Kennismaken met leesactiviteiten in de lees/schrijfhoek (en dus niet extra oefenen als de prestaties tegenvallen)
  - Uitvoeren van rijmspelletjes, woordherkenningsactiviteiten.
  - Kennis maken met de functie van gedrukte taal.
  - Begeleiden van het speelgedrag en het werkgedrag
  - Aanbieden van motorische activiteiten en goed muziekonderwijs.